

جلسه اول: دلیل‌های تولد و وجود امام مهدی علیه السلام

سه نوع دلیل بر وجود و ولادت امام مهدی می‌توان اقامه کرد. ۱. دلیل‌های عقلی ۲. دلیل‌های نقلی ۳. دلیل‌های تاریخی

۱. دلیل‌های عقلی

سه نوع دلیل عقلی وجود دارد. الف) برهان‌های کلامی ب) برهان‌های فلسفی ج) برهان‌های عرفانی

برهان‌های کلامی نگاه به عالم تشریع و بُعد اجتماعی و ظاهری امام دارند.

برهان‌های فلسفی و عرفانی نگاه به عالم تکوین و بعد وجودی و باطنی امام دارد.

الف) برهان‌های کلامی

برهان‌های کلامی: برهان لطف، کارشناس دین، فطرت، عنایت (هدایت عامه)

توضیح برهان لطف:

۱. خداوند انسان را مختار آفریده است پس می‌تواند به کمال برسد.

۲. انسان برای رسیدن به کمال باید راه آن را بداند.

۳. عقل انسان به تنهایی از درک راه کمال عاجز است.

۴. خداوند چون حکیم است حتماً این راه را بیان کرده است چون اگر بیان نکرده باشد نقض غرض (از بین بردن هدف) پیش

می‌آید و نقض غرض ناپسند است و از حکیم صادر نمی‌شود.

۵. بیان راه تکامل که ارائه الطريق است لطف محصل نام دارد و منظور ایجاد زمینه‌هایی است با وجود آنها انجام تکلیف

ممکن می‌شود و هدف از آفرینش لغو و بیهوده نمی‌گردد.

۶. خداوند ارائه الطريق را با ارسال رسل و انزال کتب انجام می‌دهد.

۷. اکثر مردم به صرف نشان دادن راه، حرکت نمی‌کنند زیرا عمل کردن دشواری‌های فراوانی دارد.

۸. باز برای آن که نقض غرض نشود لازم است خداوند حکیم زمینه را برای آسان شدن تکلیف فراهم نماید.

۹. کارهایی که خداوند در این راستا انجام می‌دهد لطف مقرب یا ایصال الی المطلوب نام دارد. یعنی لطفی که انسان را به

ترک گناه و انجام واجبات نزدیک می‌کند (آسان می‌کند).

۱۰. خداوند این کار را با وعده و وعید «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ» (نساء ۱۶۵) امر به معروف و نهی از منکر «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ» (۷۱ توبه)، شدائد و گرفتاری «أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ» (اعراف ۹۴) «وَوَلَّوْنَاهُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» (اعراف ۱۶۸) و ... انجام می دهد.
۱۱. اما هیچ کدام از این موارد برای رساندن مردم به مقصود کافی نیست.
۱۲. مهمترین لطف در این راستا که می تواند انسان ها را به مقصد برساند قرار دادن امام برای مردم است.
- نتیجه: وجود امام از باب لطف مقرب در هر زمانی لازم است.

ب) برهان های فلسفی

برهان های فلسفی: برهان واسطه فیض، علت غایی، امکان اشرف،

توضیح برهان واسطه فیض:

۱. خداوند تنها خالق و آفریننده تمام مخلوقات است.
۲. خداوند مخلوقات را بر پایه ی علت و معلول و عالم اسباب بنا نهاده است. و این علامت ضعف و کاستی فاعل نیست بلکه دلیل عدم قابلیت دریافت کننده است. آیاتی که وجود واسطه در خلقت را بیان می کنند بر این امر دلالت دارند: «فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا» (نازعات ۵)؛ «إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً» (بقره ۳۰)؛ «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» (مائده ۳۵).
۳. بنا به قاعده لزوم سنخیت بین علت و معلول باید بین علت بسیار قوی و معلول بسیار ضعیف، واسطه ای موجود باشد.
۴. چون آفرینش همیشه ادامه دارد معلوم می شود واسطه فیض همیشه موجود است.
۵. عرفا و فلاسفه صادر اول را به مقام محمدیه و علویه تطبیق و تفسیر کرده اند؛ روایات نیز این حقیقت را می رساند و برتری اهل بیت را بر همه موجودات می رساند.

نتیجه: وجود امام از باب واسطه فیض در هر زمانی لازم است.

ج) برهان های عرفانی

برهان های عرفانی: برهان مظهر جامع، تجلی اعظم، تقابل قطبین

توضیح برهان مظهر جامع:

- چون از طرفی در وحدت ذاتی مجالی برای اسمای تفصیلی نیست و از طرفی دیگر در مظاهر تفصیلی ای که در عالم خارج ظاهر می شوند، احکام کثرت، غالب بر وحدت و احکام آن است، پس فرمان الهی مقتضی صورتی اعتدالی است که در آن وحدت ذاتی و کثرت امکانی بر یکدیگر غلبه نداشته باشد، تا آن که بتواند برای حق، مظهري از جهت اسمای تفصیلیه و وحدت

حقیقه آن باشد. و آن صورت اعتدال که از عدالت کبرا برخوردار است همان انسان کامل است که از یک سو به واحدیت که در دایره عالم الوهیت و فوق آن است مرتبط است و از دیگر سو به عالم طبیعت وابسته است.

برهان مکمل برای تعیین مصداق (برهان سبر و تقسیم)

عقل تنها مُدرک کلیات است. لذا در جزئیات و مصادیق خارجی توان حکم کردن ندارد. از این رو برای یافتن مصداق و مورد حکم کَلّی که برهان‌های عقلی ثابت کردند از برهان سبر و تقسیم استفاده می‌شود.

برهان‌های یاد شده ویژگی‌هایی را برای امام ثابت می‌کند. باید بررسی شود که شخصی با این ویژگی‌ها نزد کدام گروه است.

این شخص نزد غیر مسلمانان نیست زیرا آنها خود از دایره هدایت خارج هستند. در میان مسلمانان نیز اهل تسنن اعتقاد به چنین امامی ندارند و امام را تنها مجری قوانین اجتماعی می‌دانند. در میان شیعیان نیز در زمان حاضر سه گروه وجود دارد.

①. زیدیه: کسانی که بعد از امام حسین علیه السلام به امامت زید فرزند امام سجاد علیه السلام معتقد شدند.

②. این گروه نمی‌تواند بر حق باشد. زیرا اولاً زید هرگز ادعای امامت نکرده است. ثانیاً وی معصوم نبوده است. ثالثاً روایتی بر امامت ایشان وجود ندارد.

③. اسماعیلیه: کسانی که بعد از امام صادق علیه السلام به امامت اسماعیل فرزند امام صادق علیه السلام معتقد شدند.

④. این گروه نیز نمی‌تواند بر حق باشد. زیرا اولاً اسماعیل هرگز ادعای امامت نکرده است. ثانیاً وی معصوم نبوده است. ثالثاً روایتی بر امامت ایشان وجود ندارد.

⑤. امامیه: کسانی که بعد از امام حسن عسکری علیه السلام به امامت فرزند ایشان حضرت حجت علیه السلام معتقد شدند.

⑥. دلیل بر حق بودن این گروه: اولاً دلیل‌های امامت ایشان. ثانیاً دلیل‌های تولد ایشان. ثالثاً دلیل‌های طول عمر ایشان.

نتیجه نهایی: شخصی که برهان‌های عقلی اثبات می‌کند در هر زمانی باید وجود داشته باشد در زمان حاضر حضرت

حجت بن الحسن علیه السلام است.

۲. دلیل های نقلی

دو نوع دلیل نقلی وجود دارد. الف) آیات قرآن ب) روایات معصومین علیهم السلام

الف) آیات قرآن

به سه آیه می توان استناد کرد:

آیه اول: آیه فرو آمدن فرشتگان (ع قدر)

«تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحُ فِيهَا يَأْذُنُ رَبَّهُمْ مِّنْ كُلِّ أَمْرٍ»

ترجمه: در آن [شب] فرشتگان، با روح، به فرمان پروردگارشان، برای هر کاری [که مقرر شده است] فرود آیند.

- الف) کافی ج : ۱ ص : ۲۴۹ ح ۶: عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ يَا مَعْشَرَ الشَّيْعَةِ خَاصِمُوا بِسُورَةِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ (قدر) تَفَلَّجُوا فَوَ اللَّهُ إِنَّهَا لَحُجَّةُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَلَى الْخَلْقِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ إِنَّهَا لَسَيِّدَةُ دِينِكُمْ وَ إِنَّهَا لَغَايَةُ عِلْمِنَا يَا مَعْشَرَ الشَّيْعَةِ خَاصِمُوا بِ«حَم وَ الْكِتَابِ الْمُبِينِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ» (دخان) فَإِنَّهَا لَوْلَاهُ الْأَمْرُ خَاصَّةً بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

- ترجمه: امام محمد تقی علیه السلام فرمود: ای گروه شیعه! با سوره «انا انزلناه» (با اهل سنت) مخاصمه و مباحثه کنید تا پیروز شوید، به خدا که آن سوره پس از پیغمبر ﷺ حجت خدا بر مردم است و آن سوره سرور دین شماست (بزرگترین دلیل مذهب شماست) و نهایت دانش ماست (زیرا کاشف از شب قدر است و در آن شب مکنونات علمی برای ما هویدا می گردد) ای گروه شیعه با آیات «حَم وَ الْكِتَابِ الْمُبِينِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ» مخاصمه کنید، زیرا این آیات مخصوص والیان امر امامت است بعد از پیغمبر ﷺ.

- ب) کافی ج : ۱ ص : ۵۳۲ ح ۱۱: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ عِيسَى وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ وَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ الْحَسَنِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الْحَرِيشِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام الثَّانِي أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام قَالَ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي كُلِّ سَنَةٍ وَ إِنَّهُ يَنْزِلُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ أَمْرُ السَّنَةِ وَ لِذَلِكَ الْأَمْرُ وَلَاهُ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ هُمْ قَالَ أَنَا وَ أَحَدَ عَشَرَ مِنْ صُلَيْبِ أُمَّةٍ مُحَدِّثُونَ

- ترجمه: ابو جعفر ثانی (امام جواد) علیه السلام فرمود: امیر المؤمنین علیه السلام به ابن عباس فرمود: همانا شب قدر در هر سالی هست و در آن شب، امر (سرنوشت و قضا و قدر) آن سال فرود می آید و برای آن امر سرپرستانی است بعد از

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ. ابن عباس گفت: آنها کیانند؟ فرمود: من هستم و یازده تن از فرزندان صلیبی من که امامان مُحدَث باشند.

آیه دوم: آیه دعوت در قیامت (۷۱ اسرا)

«يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمامِهِمْ»

ترجمه: [یاد کن] روزی را که هر گروهی را با پیشوایشان فرا می‌خوانیم.

• (الف) کافی ج ۱ ص ۵۳۶ ح ۳: عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ الْبَطَلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمامِهِمْ. قَالَ: إِمَامِهِمُ الَّذِي بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ وَ هُوَ قَائِمُهُمْ أَهْلُ زَمَانِهِ.

• عبد الله بن سنان گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مقصود از این آیه چیست؟ «روزی که هر مردمی را به امامشان خوانیم» فرمود: مقصود امامی است که در میان آنهاست و او قائم اهل زمان خویش است

• (ب) کافی ج ۱ ص ۲۱۶ ح ۱: مُحَمَّدُ بْنُ يُحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَخْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ: قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمامِهِمْ. قَالَ الْمُسْلِمُونَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَسْتَ إِمَامَ النَّاسِ كُلِّهِمْ أَجْمَعِينَ؟ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله: أَنَا رَسُولُ اللَّهِ إِلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ وَ لَكِنْ سَيَكُونُ مِنْ بَعْدِي أِمامٌ عَلَى النَّاسِ مِنَ اللَّهِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يَقُومُونَ فِي النَّاسِ.

• امام باقر علیه السلام فرمود: چون آیه «روزی که هر دسته از مردم را به امامشان خوانیم» نازل شد، مسلمین عرض کردند: ای فرستاده خدا! مگر شما امام همه مردم نیستید؟ پیغمبر صلى الله عليه وآله فرمود: من از جانب خدا بسوی همه مردم فرستاده شده‌ام ولی بعد از من امامانی از خاندانم بر مردم منصوب شوند، ایشان در میان مردم قیام کنند.

آیه سوم: آیه انذار و هدایت (۷ رعد)

«إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»

ترجمه: [ای پیامبر،] تو فقط هشداردهنده‌ای، و برای هر قومی رهبری است.

• (الف) کافی، ج ۱، ص ۱۹۱ ح ۱: عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ وَ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرِ عَنْ الْفَضِيلِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ - وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ فَقَالَ كُلُّ إِمَامٍ هَادٍ لِلْقَرْنِ الَّذِي هُوَ فِيهِمْ.

- ترجمه: فضیل گوید از امام صادق علیه السلام راجع به قول خدای عز و جل «و هر گروهی را رهبریت» پرسیدم، فرمود: هر امامی، رهبر دورانی است که او در میان مردم است (رهبر مردم دوران خویش است).
- (ب) کافی، ج ۱، ص ۱۹۱، ح ۲: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ بُرَيْدِ الْجَلِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ - إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُنْذِرُ وَ لِكُلِّ زَمَانٍ مِّنَّا هَادٍ يَهْدِيهِمْ إِلَى مَا جَاءَ بِهِ - نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ الْهَدَاةُ مِنْ بَعْدِهِ عَلَى ﷺ ثُمَّ الْأَوْصِيَاءُ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ.
- ترجمه: برید عجلای گوید از امام باقر علیه السلام در باره قول خدای عز و جل «همانا تو بیم دهنده‌ای و برای هر گروهی رهبریت» پرسیدم. فرمود: رسول خدا ﷺ بیم دهنده است و در هر زمانی یکی از ما اهل بیت رهبریت که مردم را به آنچه پیغمبر از طرف خدا آورده رهبری کند، رهبران بعد از پیغمبر ﷺ اول علی ﷺ است و پس از او اوصیاش یکی پس از دیگری.

(ب) روایات معصومین

روایت معصومین دو نوع است: روایات عام و روایات خاص

روایات عام

روایات عام روایاتی از پیامبر ﷺ است که شیعه و سنی نقل کرده و پذیرفته‌اند. بحث در دلالت این روایات است.

به سه روایت عام می‌توان اشاره کرد:

حدیث ثقلین:

- صحیح مسلم (م ۲۶۱)، ج ۴ ص ۱۸۷۳، حدیث ۳۶ (۲۴۰۸): زَيْدُ بْنُ أَرْقَمٍ... قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا، بِمَاءٍ يُدْعَى خُمًا بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ وَ وَعَظَ وَ ذَكَرَ ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوْشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبُ، وَ أَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَ النُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ، وَ اسْتَمْسِكُوا بِهِ. فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَ رَغَّبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: وَ أَهْلُ بَيْتِي أَذْكُرُّكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرُّكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي.

فهم بزرگان اهل سنت

- سمهودی (م ۹۱۱): هذا الخبر يفهم وجود من يكون أهلا للتمسك به من أهل البيت و العتره الطاهره في كل زمن إلى قيام الساعة. (علامه مناوی، فیض القدير (شرح جامع الصغير سیوطی، ج ۳ ص ۱۵)

- ابن حجر هیتمی (احمد بن محمد) (م ۹۷۴): وَ فِي أَحَادِيثِ الْحَثِّ عَلَى التَّمَسُّكِ بِأَهْلِ الْبَيْتِ إِشَارَةٌ إِلَى عَدَمِ انْقِطَاعِ مَتَأَهْلِ مِنْهُمْ لِلتَّمَسُّكِ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَمَا أَنَّ الْكِتَابَ الْعَزِيزَ كَذَلِكَ وَ لِهَذَا كَانُوا أَمَانًا لِأَهْلِ الْأَرْضِ. (الصواعق المحرقة على أهل الرفض و الضلال و الزندقه، ج ۲، ص ۴۴۰)

حدیث مرگ جاهلی

- مسند ابی داود الطیالسی (م ۲۰۴)، ج ۳، ص ۴۲۵ حدیث ۲۰۲۵: حَدَّثَنَا خَارِجَةُ بْنُ مُصْعَبٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ مَاتَ بِغَيْرِ إِمَامٍ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»
- نه نفر صحابی از پیامبر ﷺ نقل کرده‌اند.

حدیث ۱۲ جانشین

- صحیح بخاری، ج ۹، ص ۸۱ حدیث ۷۲۲۲: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا غُنْدَرُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «يَكُونُ اثْنَا عَشَرَ أَمِيرًا»، فَقَالَ كَلِمَةً لَمْ أَسْمَعْهَا، فَقَالَ أَبِي: إِنَّهُ قَالَ: «كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ»

حدیث انحصار

- مسند أحمد (۶/ ۳۲۱) حدیث ۳۷۸۱: حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الْمُجَالِدِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، وَهُوَ يُقَرِّئُنَا الْقُرْآنَ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، هَلْ سَأَلْتُمْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَمْ تَمْلِكُ هَذِهِ الْأُمَّةُ مِنْ خَلِيفَةٍ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: مَا سَأَلَنِي عَنْهَا أَحَدٌ مُنْذُ قَدِمْتُ الْعِرَاقَ قَبْلَكَ، ثُمَّ قَالَ: نَعَمْ، وَلَقَدْ سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: " اثْنَا عَشَرَ، كَعِدَةِ نَقَبَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ
- با توجه به این موارد، احادیث دوازده جانشین جز بر عقیده شیعه بر چیز دیگری دلالت نمی کند.

روایات خاص

روایات خاص روایاتی از پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام است که تنها در کتاب‌های شیعه نقل شده است.

در این باب روایات بسیار فراوانی وجود دارد که دلیل اصلی شیعه در باورداشت ولادت و وجود امام دوازدهم است.

فهرست برخی از این روایات که در کتاب منتخب الاثر آیت الله صافی آمده به قرار ذیل است:

۱. فی أَنَّهُ مِنْ وَلَدِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ فِيهِ ۲۲۵ حَدِيثًا
۲. فی أَنَّهُ مِنْ وَلَدِ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ عَلَيْهَا السَّلَامُ وَ فِيهِ ۲۰۲ حَدِيثًا
۳. فی أَنَّهُ مِنْ أَوْلَادِ السَّبْطَيْنِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَ فِيهِ ۱۲۵ حَدِيثًا

۴. فی آنّه من ولد الحسين عليه السلام و فيه ۲۰۸ أحاديث
۵. فی آنّه التاسع من ولد الحسين عليه السلام و فيه ۱۶۰ حديثا
۶. فيما يدلّ على أنّه من ولد عليّ بن الحسين زين العابدين عليهم السلام و فيه ۱۹۷ حديثا
۷. فی آنّه السابع من ولد الباقر محمّد بن عليّ عليهما السلام و فيه ۱۲۱ حديثا
۸. فی آنّه من ولد الصادق جعفر بن محمّد عليهم السلام و فيه ۱۲۰ حديثا
۹. فی آنّه السادس من ولد الصادق جعفر بن محمّد عليهم السلام: و فيه ۱۱۲ حديثا
۱۰. فی آنّه من صلب الإمام أبي إبراهيم موسى بن جعفر عليهم السلام و فيه ۱۲۱ حديثا
۱۱. فی آنّه الخامس من ولد الإمام السابع موسى بن جعفر عليه السلام و فيه ۱۱۵ حديثا
۱۲. فی آنّه الرابع من ولد الإمام أبي الحسن عليّ بن موسى الرضا عليهم السلام و فيه ۱۱۱ حديثا
۱۳. فی آنّه من ولد الإمام محمّد بن عليّ الرضا عليهم السلام و فيه ۱۰۹ حديثا ۱۹۱
۱۴. فی آنّه من ولد الإمام أبي الحسن علي بن محمّد بن علي بن موسى الرضا عليهم السلام و فيه ۱۰۷ حديثا
۱۵. فی آنّه خلف خلف أبي الحسن و ابن أبي محمّد الحسن عليهم السلام و فيه ۱۰۷ حديثا
۱۶. أنّ اسم أبيه الحسن و فيه ۱۰۸ حديثا
۱۷. أنّه الثاني عشر من الأئمّة و خاتمهم و فيه ۲۰. فی معجزاته في حياة أبيه و فيه ۱۰ أحاديث
۲۱. فی من رآه في أيام والده و فيه ۲۰ حديثا
۲۲. من فاز برويته في الغيبة الصغرى ۲۷ حديثا
۲۳. بعض معجزاته في الغيبة الصغرى ۲۹ حديثا
۲۴. حالات سفرائه و نوابه و فيه ۲۷ حديثا
۲۵. فيمن أنكر القائم و كذب به و فيه ۹ أحاديث
۱۸. فی آنّه خفيّ الولادة و فيه ۱۳ حديثا ۲۸۹
۱۹. فی ثبوت ولادته، و تاريخها، و بعض حالات امّه و اسمها عليهما السلام و فيه ۴۲۶ حديثا

۳. دليل‌های تاريخی

برخی از شبهه کنندگان می‌گویند شیعه دلیل تاریخی و ولادت و وجود امام عصر ندارد و تنها به دلایل عقلی و نقلی بسنده می‌کند.

منظور از دلایل تاریخی دلایلی است که از حس و مشاهده نقل شده است نه قانون کلی و پیش‌گویی هر چند پیش‌گویی معصوم عین واقع است و از حس و مشاهده نیز بالاتر است زیرا ممکن است انسان هنگام مشاهده نیز اشتباه کند اما هیچ اشتباهی در سخن معصوم نیست.

الف) نشان دادن فرزند

۱. عمرو اهوازی اَرَانِي أَبُو مُحَمَّدٍ إِنَّهُ وَقَالَ هَذَا صَاحِبُكُمْ مِنْ بَعْدِي. (کلینی، کافی، ج ۱، ص ۳۲۸، حدیث ۳).
۲. ضوء بن علی هَذَا صَاحِبُكُمْ (کلینی، کافی، ج ۱، ص ۳۲۹، حدیث ۶).
۳. يَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ لَوْ لَا كَرَامَتُكَ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ عَلَى حُجَّجِهِ مَا غَرَضْتُ عَلَيْكَ ابْنِي هَذَا إِنَّهُ سَمِيُّ رَسُولِ اللَّهِ (ابن بابویه، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۸۴، حدیث ۱)؛
۴. یعقوب بن منقوش هَذَا صَاحِبُكُمْ (کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۰۷، حدیث ۲)
۵. معاویه بن حکیم و محمد بن ایوب و محمد بن عثمان گویند ما چهل نفر در منزل امام حسن هَذَا إِمَامُكُمْ مِنْ بَعْدِي وَ خَلِيفَتِي عَلَيْكُمْ أَطِيعُوهُ (کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۳۵، حدیث ۲)

ب) خبر دادن

۱. محمد بن علی بن بلال امام به من نامه نوشت کافی، ج ۱، ص ۳۲۸.
۲. احمد بن حسن بن اسحاق امام به من نامه نوشت الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُخْرِجْنِي مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى أَرَانِي الْخَلْفَ مِنْ بَعْدِي أَشْبَهَ النَّاسِ بِرَسُولِ اللَّهِ (کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۰۸، حدیث ۷)
۳. محمد بن حمزه بن حسن امام خبر داد خاتون آبادی، کشف الحق، ص ۳۳.
۴. ابوعلی بن همّام با سند از نایب اول: ابْنِي مُحَمَّدٌ هُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعْدِي (کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۰۹، حدیث ۹).
۵. حسن بن محمد بزاز إِنَّ ابْنِي هُوَ الْقَائِمُ مِنْ بَعْدِي (کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۵۲۴، حدیث ۴)
۶. ابو هاشم جعفری؛ هل لك ولد نعم کافی، ج ۱، ص ۳۲۸.

ج) دستور عقیقه

۱. نایب اول: ده هزار رطل نان و ده هزار رطل گوشت بخر و آن را تقسیم کن و برایش فلان تعداد گوسفند عقیقه کن (کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۳۱).

۲. ابراهیم بن ادريس عَقَّ هَذَيْنِ الْكَثْبَيْنِ عَنْ مَوْلَاكَ. (طوسی، الغیبه / کتاب الغیبه للحجه، ص ۲۴۵)

د) تبریک گفتن

حسین علوی دَخَلْتُ عَلَى أَبِي مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِسَرٍّ مَنْ رَأَى فَهَنَاتُهُ بِسَيِّدِنَا صَاحِبِ الزَّمَانِ ﷺ لَمَّا وُلِدَ. (طوسی، الغیبه، ص ۲۲۹).

عَنْ حَكِيمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ (طوسی، الغيبة / کتاب الغيبة للحجة، ص ۲۳۴).

دیدارکنندگان

گواهی ۴۶ نفر از کسانی که حضرت را در نوزادی دیده‌اند. کمال‌الدین ج ۲ باب ۴۳
گواهی و کلای امام (۸ شهر) بعضی شهرها چند نفر. کمال‌الدین ج ۲ باب ۴۳
گواهی غیر و کلا از ۱۲ شهر، اختلاف جغرافیایی شهرها دلیل عدم امکان دروغ‌پردازی است. کمال‌الدین ج ۲ باب ۴۳
گواهی ۶ تن از کنیزان و غلامان منزل امام. کمال‌الدین ج ۲ باب ۴۳

تایید نواب اربعه

افراد بسیار موجه و پر نفوذی بودند که ارتباط با امام عصر داشتند.

صدور توقیعات

بیش از پنجاه نامه از امام عصر در کتاب کمال‌الدین شیخ صدوق نقل شده است.

شکل برخورد حکومت وقت با منزل امام.

وقتی به یک باره به منزل امام هجوم می‌آوردند، معلوم می‌شود برخی از اخبار دیدارها به گوش جاسوسان حکومت می‌رسید.

اعتراف تبارشناسان

جمع زیادی از دانشمندان سنی بر ولادت فرزند امام عسکری عَلَيْهِ السَّلَامُ اعتراف کرده‌اند ر. ک. کتاب در انتظار ققنوس.

اعتراف برخی از اهل سنت

تعدادی از اهل تسنن نیز بر مهدی بودن فرزند امام عسکری عَلَيْهِ السَّلَامُ اعتراف کرده‌اند. ر. ک. کتاب در انتظار ققنوس.